

शस्त्र व दारुगोळा खरेदी विक्री परवाना व शस्त्र
दुरुस्ती (Minor) परवाना घेण्यास इच्छुक
व्यक्तींना शस्त्र हाताळणे व सुरक्षितपणे
ठेवण्यासंदर्भातील प्रशिक्षणाबाबत.

**महाराष्ट्र शासन
गृह विभाग**

शासन निर्णय क्रमांक: संकीर्ण ०४२३/सी-७०/पोल-९

२ रा मजला, मादाम कामा मार्ग,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मुंबई-४०००३२
तारीख: ०६ नोव्हेंबर, २०२३

वाचा :- केंद्रीय गृह मंत्रालयाचे पत्र क्र. V-११०१९/३४/२०१७-Arms, दिनांक १७ जानेवारी, २०१८.

प्रस्तावना :-

राज्यातील विविध जिल्हादंडाधिकारी यांच्याकडून नवीन शस्त्र व दारुगोळा खरेदी-विक्री व किरकोळ दुरुस्ती परवाना मंजूरीचे प्रस्ताव शासनास प्राप्त होत असतात. शस्त्र नियम, २०१६ मधील नियम १० मध्ये शस्त्र हाताळण्याचे व सुरक्षित ठेवण्यासंदर्भातील प्रशिक्षणाची तरतूद आहे. शस्त्र नियम, २०१६ मधील नियम ३९ मध्ये Licence for accredited trainers बाबतची तरतूद विहीत केलेली आहे. तथापि, यासंदर्भातील मार्गदर्शक सूचना विहीत करण्याची कार्यवाही केंद्र शासनाच्या गृह मंत्रालयामार्फत करण्यात येत आहे. त्यामुळे केंद्र शासनाने संदर्भाधीन पत्रान्वये दिलेल्या सूचना विचारात घेवून केंद्र शासनमार्फत मान्यताप्राप्त प्रशिक्षकासंदर्भात मार्गदर्शक सूचना निर्गमित होईपर्यंत राज्य शासनाच्या अधिपत्याखालील पोलीस प्रशिक्षण केंद्रातील सशस्त्र पोलीस अधिकारी/कर्मचारी /निदेशक/आर्मरी यांच्याकडून शस्त्र व दारुगोळा खरेदी विक्री परवाना नमुना क्र. VIII व शस्त्र दुरुस्ती (Minor) परवाना नमुना क्र. IX-A हे परवाने घेण्यास इच्छुक असलेल्या व्यक्तींना शस्त्र हाताळणे व सुरक्षित ठेवणे या संदर्भातील प्रशिक्षण देण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय:-

शस्त्र नियम, २०१६ मधील नियम क्र. १० मध्ये शस्त्र हाताळणी व सुरक्षितपणे ठेवण्यासंदर्भातील प्रशिक्षणामध्ये समाविष्ट करावयाच्या विषयांचा तपशील दिला आहे. सदर विषयाचा समावेश करून शस्त्र व दारुगोळा खरेदी विक्री परवाना नमुना क्र. VIII व शस्त्र दुरुस्ती (Minor) परवाना नमुना क्र. IX-A परवाना घेण्यास इच्छुक व्यक्तींना गृह विभागाच्या अधिपत्याखालील पोलीस घटकांनी (पोलीस आयुक्त/पोलीस अधीक्षक/समादेशक, राज्य राखील पोलीस बल) पोलीस दलातील शस्त्र हाताळण्यासंदर्भातील प्रशिक्षण देणाऱ्या निदेशकामार्फत) शस्त्र हाताळणे व सुरक्षितपणे ठेवण्यासंदर्भातील प्रशिक्षण देण्यास या शासन निर्णयान्वये मान्यता देण्यात येत आहे.

२. शस्त्र व दारुगोळा खरेदी विक्री परवाना व शस्त्र दुरुस्ती (Minor) परवाना घेण्यास इच्छुक व्यक्तींना शस्त्राबद्दलची सर्वसमावेशक माहिती असणे, गरजेचे आहे. शस्त्र हाताळतांना किंवा बाळगतांना दुर्घटना/अपघात टाळण्यासाठी सुरक्षेसंबंधित उपाययोजना करणे, आवश्यक आहे. त्यामुळे शस्त्र हाताळणे व सुरक्षितपणे ठेवण्यासंदर्भातील प्रशिक्षणाचा आराखड्यामध्ये खालील विषयांचा समावेश करण्यात आला आहे :-

- १) शस्त्रांची प्राथमिक माहिती, अग्निशस्त्रांचे प्रकार, निर्मिती, त्यांची वैशिष्ट्ये व उणीवा,
- २) सुरक्षासंबंधी उपाययोजना,
- ३) शस्त्र खोलणे, जोडणे व सफाई,
- ४) दारुगोळा आणि तांत्रिक बाबींची माहिती,
- ५) शस्त्रांमध्ये दारुगोळा (मॅग्झिन) भरणे व काढणे (Loading and Unloading of Arm), शस्त्र हाताळणीदरम्यान शिस्तीचे महत्त्व,
- ६) शस्त्र हाताळणी, गोळीबाराची मुलभूत तत्वे,
- ७) गोळीबार करण्याकरिता आवश्यक वेगवेगळ्या स्थिती (Fire Positions)
- ८) बंदुकीचा चाप (घोडा)/कळ याचे नियंत्रण (Trigger control) व नियंत्रित फायरिंग (Control Fire)
- ९) गोळीबारापूर्वीचा सराव (Firing dry practice)

३. शस्त्र व दारुगोळा खरेदी विक्री परवाना व शस्त्र दुरुस्ती (Minor) परवाना घेण्यास इच्छुक व्यक्तींना शस्त्र हाताळणे व सुरक्षितपणे ठेवण्यासंदर्भातील प्रशिक्षण ३ (तीन) दिवसांचे राहिल. तसेच सदर प्रशिक्षणाची वेळ सकाळी ९:०० ते सकाळी ११:३० अशी राहिल. प्रशिक्षणार्थी यांनी वैयक्तिकरित्या स्वतः उपस्थित राहून प्रशिक्षण घेणे अनिवार्य राहिल. सदर प्रशिक्षणाचे वेळापत्रक या शासन निर्णयासोबतच्या परिशिष्टामध्ये दिलेले आहे.

४. शस्त्र व दारुगोळा खरेदी विक्री परवाना नमुना क्र. VIII व शस्त्र दुरुस्ती (Minor) परवाना नमुना क्र. IX-A असे परवाने घेण्यास इच्छुक असलेल्या व्यक्तींनी संबंधित पोलीस आयुक्त/पोलीस अधीक्षक/समादेशक, राज्य राखीव पोलीस बल यांच्याकडे प्रशिक्षण घेण्याकरिता अर्ज करणे आवश्यक राहिल. सदर अर्जामध्ये प्रशिक्षणाचे प्रयोजन (कोणत्या परवान्याकरिता) स्पष्ट करणे आवश्यक राहिल.

५. संबंधित पोलीस आयुक्त/पोलीस अधीक्षक/समादेशक, राज्य राखील पोलीस बल यांच्याकडे प्राप्त झालेल्या अर्जांची संख्या विचारात घेऊन प्रशिक्षणाचे आयोजन करण्यात यावे.

६. शस्त्र हाताळणे व सुरक्षितपणे ठेवण्यासंदर्भातील प्रशिक्षणाकरिता रु. १,००० (अक्षरी रुपये एक हजार फक्त) इतके शुल्क आकारण्यात यावे. पोलीस घटकांकडून प्रशिक्षणाचे आयोजन करण्यात आल्याबाबत संबंधित अर्जदारास कळविण्यात आल्यानंतर सदर शुल्क प्रशिक्षण सुरु होण्यापूर्वी भरणे, अनिवार्य राहिल. सदर शुल्काची रक्कम संबंधित पोलीस आयुक्त/पोलीस अधीक्षक /समादेशक, राज्य राखीव पोलीस दल यांनी शासन जमा करणे आवश्यक आहे.

७. पोलीस घटकांनी प्रशिक्षणाचे आयोजन करून यशस्वीरित्या प्रशिक्षण पूर्ण करणाऱ्या व्यक्तीस शस्त्र नियम, २०१६ मधील नियम १० (१) मध्ये नमूद केल्याप्रमाणे व फॉर्म एस-१ (Form S-१) या विहित नमुन्यात

प्रमाणपत्र देण्यात यावे. सदर प्रमाणपत्रावर पोलीस उप अधीक्षक/सहायक पोलीस आयुक्त या दर्जाच्या अधिकाऱ्यांची अथवा त्यापेक्षा वरीष्ठ दर्जाच्या अधिकाऱ्याची स्वाक्षरी असावी.

८. शस्त्र नियम, १९६२ मधील जुन्या नमुन्यातील शस्त्र व दारुगोळा खरेदी विक्री परवान्यांचे (Form XI, XII, XIII व XIV) रुपांतर शस्त्र नियम, २०१६ नुसार नवीन संयुक्त परवाना (Form VIII) मध्ये रुपांतर करण्याचे प्रस्ताव तसेच नवीन शस्त्र व दारुगोळा खरेदी-विक्री व किरकोळ दुरुस्ती परवाना याकरिता एस-१ प्रमाणपत्र सादर करणे, ही पूर्वअट राहिल. तथापि, केवळ प्रमाणपत्र सादर करणाऱ्या व्यक्तींना परवाना प्राप्त करण्याचा कोणताही हक्क राहणार नाही. परवाना प्राप्त करण्याकरिता शस्त्र अधिनियम, १९५९ व शस्त्र नियम, २०१६ यामधील तरतुदी तसेच, शासनाने वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या सूचनांनुसार इतर सर्व बाबींची पूर्तता करणे, बंधनकारक राहिल.

९. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२३११०६१७३४३२७७२९ असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(नागनाथ रा. जाधव)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. उपमुख्यमंत्री (गृह), यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
२. अपर मुख्य सचिव (गृह), यांचे वरीष्ठ स्वीय सहायक, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई
३. प्रधान सचिव (विशेष), यांचे वरीष्ठ स्वीय सहायक, गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई
४. पोलीस महासंचालक, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
५. अपर पोलीस महासंचालक, राज्य राखीव पोलीस बल, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई
६. सर्व पोलीस आयुक्त, (लोहमार्ग वगळून)
७. विशेष पोलीस महानिरीक्षक, राज्य राखीव पोलीस बल, परिक्षेत्र पुणे
८. सर्व जिल्हादंडाधिकारी (बृहन्मुंबई व उपनगर वगळून)
९. पोलीस अधीक्षक, जिल्हा पोलीस बल (सर्व)
१०. सह सचिव (पोल-९), गृह विभाग, मंत्रालय, मुंबई
११. निवडनस्ती (पोल-९)

परिशिष्ट

अ.क्र.	दिनांक	वेळ सकाळी ९.०० ते ९.४०	वेळ सकाळी ९.४५ ते १०.२५	वेळ सकाळी १०.३० ते ११.१०
१	पहिला दिवस	परिचय, सामान्य माहिती, वैशिष्ट्ये, कमतरता	सुरक्षा संबंधी उपाय	शस्त्र खोलने, शस्त्र जोडने, शस्त्र साफ करणे.
२	दुसरा दिवस	दारुगोळा आणि तांत्रिक बाबींची माहिती	शस्त्रांमध्ये दारुगोळा (मॅग्झिन) भरणे व काढणे (Loading and Unloading of Arm), शस्त्र हाताळणीदरम्यान शिस्तीचे महत्त्व,	शस्त्र हाताळणी, गोळीबाराची मुलभूत तत्वे
३	तिसरा दिवस	नियंत्रित फायरिंग (Control Fire) Dry Practice गोळीबार करण्याकरिता आवश्यक वेगवेगळ्या स्थिती (Fire Positions)	बंदुकीचा चाप (घोडा)/कळ याचे नियंत्रण (Trigger control) व नियंत्रित फायरिंग (Control Fire)	आरमोर शॉप येथे भेट